

DECEMBER 1916

LÄGET I MODER RYSSLAND

Det stora ryska riket har 1916 170 miljoner invånare, av vilka bara cirka hälften är etiska ryssar. De två största städerna är Petrograd (f d St Petersburg) och Moskva, men ca 80% av befolkningen bor på landet. Riket är ett självhärskardöme, det regeras av en enväldig tsar som endast står till svars inför Gud. Sedan 1894 är det tsar Nikolaj II, son till Alexander ?, som är "självhärskare över allt Ryssland". Hans far var en björnlik man som styrde landet med järnhand, men hans majestät Nikolaj har lämnat mycket att önska. Hans far dog abrupt, och vissa menar att Nikolaj inte var redo att styra över det väldiga Ryssland. Många är missnöjda, och de underjordiska

socialistiska nätverken breder ut sig över det vidsträckta landet. Redan 1898 hade det hemliga socialdemokratiska partiet bildats, och 1903 splittrades det till två fraktioner: bolsjeviker och mensjeviker. Bara de inblandade vet skillnaden. Socialister, nihilister och andra aktivister försöker då och då göra attentat mot tsaren, men dessa avhjälpas skickligt av tsarens hemliga polis, ochranan. Denna är en slags säkerhetspolis med spioner i varje gathörn och förklädda agenter på varje krog. Rykten går dock om att ochranan opererar helt på eget bevåg, och att tsaren inte har något att säga till om den i dess spindelnätsliknande organisation.

Den 5 september 1905 besegras Ryssland i det rysk-japanska kriget, och den 30 oktober skriver tsaren under oktobermanifestet, som banade vägen för den bildandet av den första duman, parlamentet.

1905 leder prästen Georgij Gapon en fredlig demonstration för fred fram till tsarens palats i St Petersburg. 130 människor dödas av soldater, och ca 300 skadas. Detta brukar benämnas "den blodiga söndagen".

1906 samlas den första duman, dvs det första parlamentet, i Ryssland, men den upphävs av tsaren redan efter 10 veckor. Den var alltför radikal och regeringskritisk. Inte förrän дума nr tre ser dagens ljus är tsaren nöjd med deras politiska åsikter.

Tsar Nikolajs hustru, den tyskfödda Alexandra Fjodorovna, kröntes samtidigt med sin make. Tsaren och tsaritsan bor med sina fyra döttrar och sin lille son i Alexanderpalatset i Petrograd. Innan tsarevitj Alexej, den yngste, föddes 1904, var många oroliga över tronföljden. Dock är den numera 12-årige pojken mycket klen och sjuklig och ingen vet hur länge han kommer att överleva.

Hennes majestät Alexandras läggning är kylig och melankolisk, och det fryntliga ryska folket har svårt att acceptera denna tystlåtna, kalla tyska. Hon närvarar alltmer sällan på baler och andra tillställningar i societeten, och ses till slut som lite av en enstöring. Däremot kallar hon ofta heliga män och andra mystiker till hovet. Överhuvudtaget har spiritister och mystiker stort inflytande i societeten, och seanser hålls av både grevinnor och furstinnor. Andar är högsta modet.

1908 kom en man vid namn Grigorij Jefimovitj Rasputin till hovet, och där

ORD

Vissa ryska ord bör ni känna till.

musjik – helig man av folket

tsar – "kejsare"

tsaritsa – "kejsarinna"

tsarevitj – son till tsaren

ochrana – hemliga polisen

duma – parlamentet

NAMN

Ryssen har tre namn: förnamn, fadersnamn och familjenamn.

Förnamnet är som ett europeiskt förnamn.

Exempel: Ivan
Olga

Familjenamnet är det efternamn som släkten bär, och får ändelsen –a om det bärs av en kvinna. Då en kvinna gifter sig tar hon sin makes efternamn.

Exempel: Ivan Smirnov
Olga Smirnova

Fadersnamnet är faderns namn med tillägget –evitj eller –ovitj för en man, och –evna eller –ovna för en kvinna.

Exempel: Fadern heter Boris
Ivan Borisovitj Smirnov

Fadern heter Boris
Olga Borisovna Smirnova

Artigt tilltal är att använda förnamn och fadersnamn. Yrkesmässigt, lite överlägset är att använda enbart efternamn. Familjärt används förnamnet, eller, mycket vanligare, en av de smeknamnsformer som ryska namn alltid har. Artigt men tillgivet kan användas smeknamnet och fadersnamnet.

Exempel: Artigt: Ivan Borisovitj
Olga Borisovna.

Yrkesmässigt: Smirnov
Smirnova

Familjärt: Ivan → Vanja
Olga → Olja.

Artigt och tillgivet:
Vanja Borisovitj / Olja Borisovna.

stannade han. Tsaritsan blev mycket snart oerhört fäst vid denne jätte till sibirier, som är en bonde från byn Pokrovskoje, många mil öster om Uralbergen. Han växte upp som bondson men genomgick en religiös förändring i ungdomen, och konverterade till pilgrim. Fortfarande ung gifte han sig med en bondkvinna, fick några barn, och började vandra kring i världen och uppsöka heliga platser (bland annat ett heligt berg i Grekland och Jerusalem). 1903 syntes han för första gången i Petersburg, där han kallade sig själv för musik, helig man, och sedan dess har han rykte om sig att besitta heliga krafter och kunna bota sjuka med handpåläggning.

Han fungerade snart som Alexandras personlige rådgivare, och för många aristokrater är det oacceptabelt att en simpel bonde ska rådge alla ryssars Moder – och Rasputin är inte vilken bonde som helst: han har en förkärlek för erotiska aktiviteter och berusande drycker. Och han ägnar sig åt båda dessa sina fäblessar med frenetisk energi. Kvinnor ur alla kretsar faller för hans magiska ögon och bryska charm, och lägger upp sig för den helige mannen utan skrupler. Rasputin rumlar runt som en annan borstbindare på de sjaskigaste syltor likväl som de finaste krogar. Att älska en otvättad bonde verkar vara en ny sensation utan motstycke för adelns svagsintare kvinnor.

Vid middagarna brukar Rasputin smeka hår och armar på de kvinnor som sitter närmast honom, och ibland tar han flickor i knät. På en middag hos en högt uppsatt grevinna för inte så länge sedan hördes han först i detalj beskriva hästarnas sexuella beteende, och sedan mitt under supén gnäggade han som den värsta unghingst, tog sin bordsdam vid armen med orden "Kom, min vackra märr," och ledde sedan in henne i sovrummet. Att hans middagsgäster hamnar i sovrummet är snarare regel än undantag.

När en utomstående klintroget frågade en av Rasputins lärjungar om hon skulle vara redo att ge sig till honom, svarade damen: "Javisst, jag har redan tillhört honom, och jag är stolt och lycklig över det." – "Men ni är ju gift!" – "Min man anser det vara en stor ära. Om Rasputin begär en kvinna, menar vi alla att det är en stor välsignelse, och våra män tycker som vi."

Rasputins bittraste fiende, munken Iljodor, har startat en organisation för kvinnor och flickor som känner sig kränkta och förorättade av Rasputin. Organisationens vars enda mål är att kastrera Rasputin.

Nu viskas rykten från uteställe till uteställe, från syjunta till syjunta, om att tsaritsan skulle vara en av Rasputins otaliga älskarinnor. Ett brev som hennes majestät sägs ha skrivit till Rasputin cirkulerar friskt som 'bevis' på deras relation.

De inblandades fullständiga namn samt smeknamnsformer:

Furst Feliks Feliksovitch Jussupov
→ Feljosja (hans pappa hette också Feliks)

Storfurst Dmitrij Pavlovitch Romanov
→ Dima (hans pappa hette Pavel)

Vladimir Mitrofanovitch Purisjkevitch → Volodja (hans pappa hette Mitrofan)

Stanislav Nikolajevitch Lazovitch → Stanja (hans pappa hette Nikolaj)

Ivan Vladimirovitch Suchotin → Vanja (hans pappa hette Vladimir)

Grigorij Jefimovitch Rasputin → Grisja (hans pappa hette Jefim)

SAMTIDA UTTALANDEN OM RASPUTIN:

"Han är onekligen en ståtlig karl, lång, vacker och reslig, fast han för män har något äckligt över sig. Medvetet eller omedvetet har han sökt anlägga ett slags Kristus-typ, en vidrig blasfemi mot den störste och ädlaste bland människor – och han koketterar mycket med sitt utseende."

"Han har ett långt, korpsvart, mjukt och på grund av mycket fett glänsande hår samt ett brunt, silkeslent skägg, som han ständigt fingrar på. Det märkvärdigaste hos honom är hans ögon, som äro stora och djupa och kunna vara utomordentligt fängslande."

"Han är ingalunda renlig efter europeiska begrepp."

"Det centrala i Rasputins liv är könet, och häri ligger tvivelsutan hemligheten med hans framgång här i livet [...] ty några andra anhängare än kvinnor har han aldrig haft."

"Han uppfattas av folket som en motsats till de stora och mäktiga i landet, som ge tsaren dåliga råd och som dölja för honom, hur den fattige har det och vad han behöver. Rasputin är den enkle musikern från Pokrovskoje, som säger honom sanningen, och det populära motivet 'tsaren och musikern' har aldrig förlorat sitt grepp om folkfantasin."

Min älskade, oförglömlige lärare, frälsare och rådgivare! Vad det är tröttsamt utan dig! Min själ är lugn och jag kan slappna av endast när du, min lärare, sitter bredvid mig. Jag kysser dina händer och lutar mitt huvud mot din välsignade axel. Hur lätt, hur lätt känner jag mig inte då. Jag önskar bara en sak: att somna, att somna för alltid mot dina axlar och i dina armar. Vilken lycka att känna din närhet. Var är du? Vart har du farit? O, jag är så sorgsen, och mitt hjärta längtar....Ska du snart åter vara nära mig? Kom fort, jag väntar på dig, och jag plågar mig själv för din skull. Jag ber om din heliga välsignelse och jag kysser dina välsignade händer. Jag älskar dig för alltid.

Din M. (Mamma)

1 augusti 1914 bryter första världskriget ut, och i ett utbrott av nationalistisk yra döps St Petersburg om till det ryskare namnet "Petrograd". I maj 1915 blir den militära situationen kritisk: officerarna är dåligt utbildade och vapnen når inte fram till fronten, de får order om att plocka vapen från döda och döende på slagfältet. Tysken slår till med förnyad och oanad styrka, med kulsprutor och granater mot ryssarnas gevär och bajonetter. Det finns inga vapen, soldaterna måste vänta tills deras kamrater stupar på slagfältet för att plocka upp deras. Armén bokstavligen drunknar i sitt eget blod. Obeväpnade män som väntar i skyttegravarna på att fler soldater ska dö så att de kan plocka deras vapen mals till gröt av granatelden. Det är inte krig – det är slakt. Tsaren tar själv över överbefälhavandeskapet över den ryska armén för att rädda situationen, men hans militära färdigheter visar sig ha brister.

Mellan 1914 och 1916 deltar 15 miljoner ryska pojkar och män vid fronten, och sju och en halv miljon av dem mister livet. Det ryska folket är livrädda för att förlora kriget, men snart orkar de inte längre.

När hans höghet åkte till fronten, skötte hennes höghet inrikespolitiken i hans ställe. På något vis avsattes, först tveksamt, långsamt och sedan i allt raskare takt, de ministrar som var skeptiska till Rasputins inflytande på politiken, och de som nyanställdes var alltid musjikens favoriter, ofta var de totalt inkompetenta som ministrar, men hade "det rätta sinnelaget", enligt Rasputin. Det var Guds vilja, hördes hennes majestät resonera. Men tsaritsan är ju tyska till börden, och det är inte många som inte hört teorierna om att hon och Rasputin i själva verket strävar efter att sluta separatfred med Kaiser Wilhelm.

I allmänhet är Alexandra väldigt illa omtyckt, och folket i Petrograd är övertygade om att hon är en fiende. Det allmänna tyskhät som råder har gjort att klimatet blivit omöjligt att vistas i för den som så mycket andas om sitt tyska efternamn. På gatorna spottar ryssar efter alla som talar utländska och fräser "Nemetskie! – Tyskar!".

Detta gäller först och främst de undre klasserna, men även i samhällets övre skikt är man överens om att tsaritsans ministerpolitik lett till katastrof för

"Ett ord av Gregorij Jefimovitj hade [i hovet] mera att betyda än en hel inlägga från någon minister."

"En ryss är icke som andra europeiska raser. På botten hos honom finnes orientalen, och han har orientalens begär efter det fantastiska, det vanvettiga, det raffinerade i njutningen."

"Det låg en magisk kraft i hans manliga ögon, vilka som två svärds klingor kunde borra sig in i kvinnans själ och tilltvinga sig hennes gunst, och när Grigorij väl fäst sina ögon på det offer han utsett för sina djuriska lidelser, så var det kvinnorna omöjligt att motstå honom."

"Grigorij var alla lasters slav. Man kunde frestas påstå, att han var själve satans son, så lastfull var han. Han var inte endast rå, brutal och sinnlig utan han var också drinkare."

"Indiens fakirer och trollkarlar hava ord om sig för att äga en viss styrka, en viss hypnotisk kraft i sin blick, med vars hjälp de äro i stånd att utföra de märkligaste ting. Grigorij ägde samma hemlighetsfulla makt, och det var uteslutande denna, som hjälpte honom fram till tsarens tron. Och han förstod att bruka den udnerbara kraft, varmed hans själ var utrustad, på ett sådant sätt, att endast han själv, egenkär och maktlysten som han var, hade gott därav."

"Det dröjde icke länge, förrän Grigorij som en annan Kristus var omgiven av en skara lärjungar, men endast kvinnliga, som åtlödo honom i alla l. t. Liksom en annan Messias började han göra underverk, och det har, huru underligt det än låter, konstaterats, att han meddelst handpåläggning verkligen botat några sjuka bönder. Men eljest sysselsatte sig Grigorij huvudsakligen med att 'rena' sina kvinnliga åhörare från synd..."

"Först och främst ville han tillfredsställa sina omåttliga begär, sedan ville han göra sig en förmögenhet med den. Han ville vara rik och ansedd."

"[Tsaren] ansåg, att det var en av Guds

landet. Det sägs att hon är skyldig till utrustningsbristen vid fronten och hungersnöden.

Samtidigt bryter allt oroligare strejker ut i Petrograd, den underjordiska vänsterrörelsen breder ut sig över staden. Revolution är en dröm för många, och ett begrepp som blir välkänt i bondstugor såväl som armékvarter, vårdshus och intellektuella caféer. Till och med på societens baler talas det om den franska förebilden och medan damerna rör om i cocktailglasen och rättar till frisyrerna frågar de sina uniformsklädda fästmän om revolutionen skall sättas igång före eller efter vinterbalen och om man kanske skulle anordna en maskeradbalk med tema folkuppror. De rodnar och fnissar också vid tanken på Grisja Rasputins smekande händer, som så många av dem har utsatt sig för. Men det ämnet är känsligare: mångas ögon blir svarta av hat så fort sibirierens namn nämns.

Många respektabla människor har försökt närma sig tsarparet och med en ödmjuk inställning berätta för dem om vilket destruktivt inflytande Rasputin har på Moder Ryssland, men dessa blir ofta kyligt ivägskickade och degraderas strax från sina höga poster.

utvalda, som givits honom som vän och rådgivare. Den sluge Rasputin lät honom naturligtvis behålla sin tro.”

”När Rasputin kallades Rysslands mäktigaste man, plögade han alltid rynka ögonbrynen och säga: Den mäktigaste mannen är tsaren! – Och när han sade detta var det med full beräkning. Rasputin var för klok för att säga: Jag är Rysslands mäktigaste man. Han visste, att ett sådant uttalande skulle vara farligt för honom.”